

Het Snoeien

Van:

Heesters

Rozen

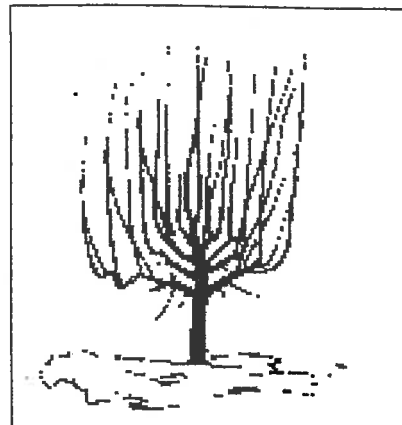
Hagen

Bomen.

Snoeien

Wat is snoei?

In zijn algemeenheid kan gesteld worden dat snoei een begeleiding is van de groei. Hierdoor wordt ook de bloei beïnvloed. De gewassen worden met de groei mee onderhouden. Op deze wijze blijft de vorm van de plant behouden.

Wat is het doel van snoeien?

Bij het snoeien gaat het er om een gezonde plant over te houden die — afhankelijk van de functie — rijk bloeit, vrucht draagt, etc. en dat in lengte der jaren volhoudt. Als het gewas voldoende lucht en licht (ruimte) krijgt, kunnen er geen takken afsterven en kan het zich gezond ontwikkelen.

Snoeien kan in veel gevallen lange tijd uitgesteld worden voordat de gevolgen daarvan aan het licht komen. Als de achterstand echter zichtbaar wordt, is herstel vaak alleen mogelijk door de snoei rigoreus aan te pakken. Dit gaat altijd ten koste van de sierwaarde van de plant in de tuin.

Snoeien blijft ook vaak achterwege omdat men bang is fouten te maken.

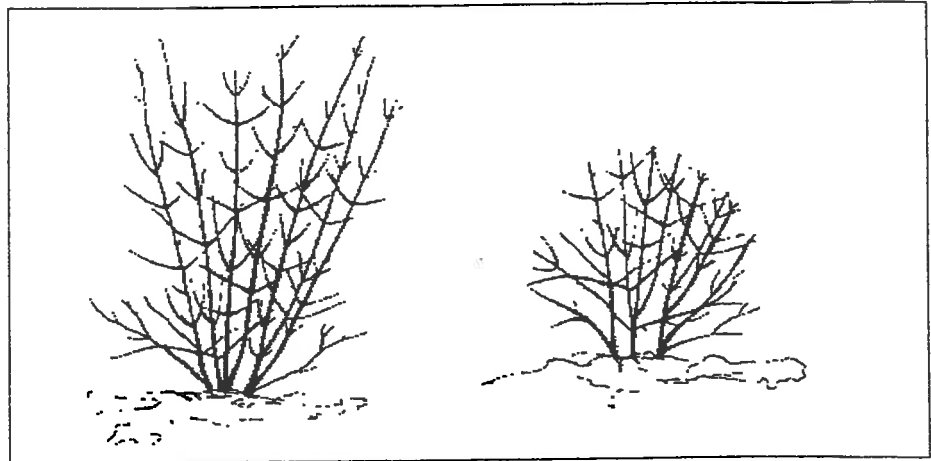
Snoeien is vaak een noodzakelijk kwaad omdat de plant hierdoor gehinderd wordt in zijn natuurlijke ontwikkeling.

Enkele algemene opmerkingen bij onderhoudssnoei:

- Het is van belang te weten hoe de groeiwijze en de natuurlijke vorm (habitus) van de plant is. Voorkomen moet worden dat een plant na de snoei een andere vorm heeft gekregen.
- Natuurlijke snoei is het afsterven van hout door lichtgebrek, invriezen etc..
- Sterke groei prikkelt in het algemeen tot een vergrote scheut- en bladontwikkeling (veel waterlot).
- Het klein houden van planten door middel van snoei (bomen, heesters en coniferen) die na enkele jaren te groot worden voor de bestemde plaats) is een noodoplossing en misvormt in veel gevallen desbetreffende planten. De ontwerper dient rekening te houden met de toekomstige grootte!

- Heesters, coniferen maar vooral ook bomen, moeten van jongs af aan (vormperiode) regelmatig gesnoeid worden. Achterstallig snoeiwerk geeft o.a. te grote wonden (kans op infectie, inwateren), waterlot, misvorming!

Het snoeien van heesters

T.a.v. de sierwaarde van de heester wordt gesnoeid op:

- habitus (vorm)
- gedwongen groeiwijze: haag of boomvorm (*lei*)
- bloem
- bloem + vrucht
- blad/takken/doornen

Om te kunnen snoeien in heesters is het belangrijk de eigenschappen van de heesters te kennen:

- bloeit de heester op jong/oud hout
- voorjaarsbloei/zomer of herfstbloei
- vorm van de heester (habitus)
- reactie op het snoeien
- grootte van de heester in volwassen stadium
- langzame of snelle groeier etc.

Algemene werkinstructie onderhoudssnoei

Verwijder:

- dood hout, zieke of gebroken takken etc.
- eventueel wildopslag (onderstam)
- kruisende en schurende takken
- ongunstig staande takken (vorm en lichtinval)
- bij bonte heesters 'teruggelopen' takken

Denk aan het volgende:

- hanteer de snoeischaar/takkenschaar op de juiste wijze
- houdt de snoeischaar/takkenschaar bij de hand
- maak zo klein mogelijke wonden
- knip takken zo diep mogelijk weg
- maak gladde wonden
- gebruik eventueel wondafdekmiddel
- houdt snoeihout bij elkaar
- houdt gereedschap schoon en scherp
- hanteer het juiste gereedschap

Bladverliezende heesters

Als we de gebruikswaarde van deze groep houtige gewassen gaan bekijken, is de volgende indeling van belang:

- bladheesters
- bloemheesters
- besheesters

Vooraf de bloemheester maakt een belangrijk deel uit van de beplanting in tuinen, parken en plantsoenen. Om ieder jaar weer volop te kunnen genieten van de bloemen, moet bekend zijn hoe de plant gesnoeid moet worden.

De bloeitijd is grofweg onder te verdelen in:

- winter- en voorjaarsbloeiers: februari tot eind mei
- zomer- en herfstbloeiers: mei tot en met oktober/november

Als we nu gaan kijken naar de leeftijd van het hout waarop de bloei plaats heeft, dan onderscheiden we de volgende twee groepen:

- **scheutbloeiers: bloeien op scheuten**
- **twijgbloeiers: bloeien op twijgen**

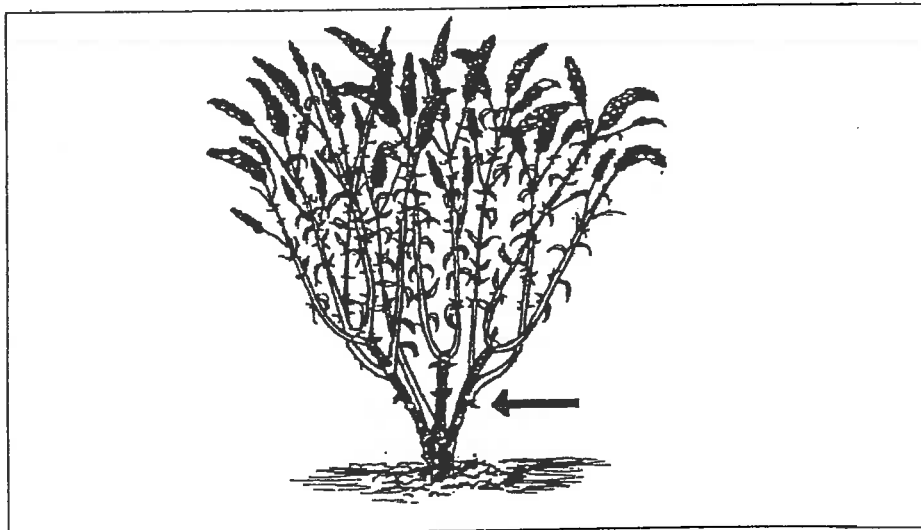
scheutbloeiers (ditjarig hout)

Scheuten zijn jonge, groeiende stengels die nog niet verhout zijn (nieuw hout). De planten bloeien op scheuten die in hetzelfde jaar zijn gevormd als waarin de bloemknoppen zijn gevormd, ze zijn te herkennen aan de uitgebloeide bloem op het eind van de scheut.

De bloeitijd zal bij sommige heesters plaatsvinden vanaf ± begin juni en voor andere heesters eind augustus/september.

scheutbloeiers		snoeiwijze	snoeitijdstip	enkele soorten
1. Heesters waarbij vanuit de grond of vlak bij de basis scheuten ontstaan	a) met veel grond-scheuten	dicht bij de grond geheel afknippen	als de kans op vorst voorbij is, vanaf half april	<i>Hypericum</i> / Hertshooi <i>Struikrozen</i> <i>Perkrozen</i> <i>Rosa rugosa</i> / bottelroos
	b) met weinig grond-scheuten	afhankelijk van de soort en de groei hoger terugsnoeien. Zwakke twijgen en oude takken geheel wegnemen (indien vervanger aanwezig)	als de kans op vorst voorbij is, vanaf half april Dit geldt vooral voor deze groep. Deze planten vriezen nog wel eens in, omdat ze in het najaar niet voldoende afgehard zijn.	<i>Buddleia davidii</i> / vlinderstruik <i>Ceanothus</i> <i>Lavendula</i> / lavendel <i>Ericaceeën</i> / heide <i>Helianthemum</i> / zonneroosje
2. Heesters waarbij bloeischeuten ontstaan op het bovenste gedeelte van de twijgen		gebloeide takken verwijderen/ uitlichten, twijgen laten staan, niet inknippen	na de winter	<i>Rosa Rugosa</i> / Bottelroos (bloeien ook op scheuten) <i>Potentilla fruticosa</i> / Ganzerik <i>Hydrangea macrophylla</i> 'Bouquet Rose'

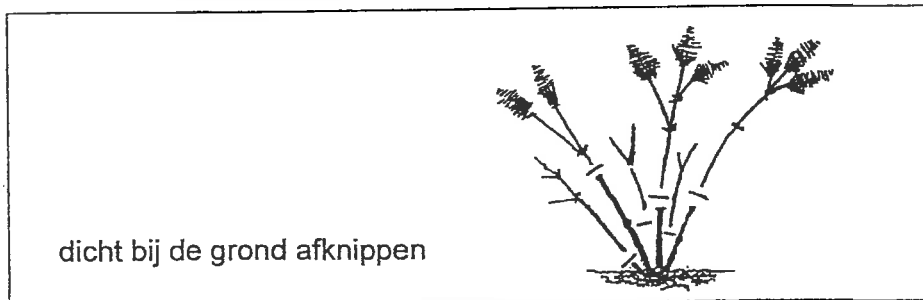
Buddleia.
scheutbloeier met weinig
grondscheuten

NB:

Om mooie bloemen te krijgen zijn sterke scheuten nodig, welke ontwikkeling door sterke snoei direct na de winter bevorderd kan worden.

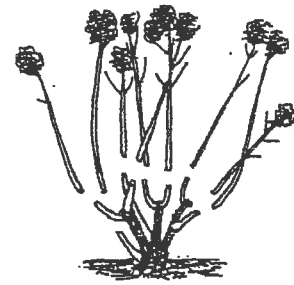
scheutbloeier met veel
grondscheuten

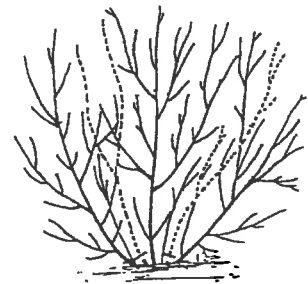
scheutbloeier met weinig grondscheuten

afhankelijk van de soort en de groei hoger terugsnoeien
zwakke twijgen en oude takken geheel wegnemen, indien vervanger aanwezig

scheutbloeier met bloeischeuten op bovenste gedeelte van de twijg

gebloeide takken verwijderen/
uitlichten
twijgen laten staan, niet inknippen

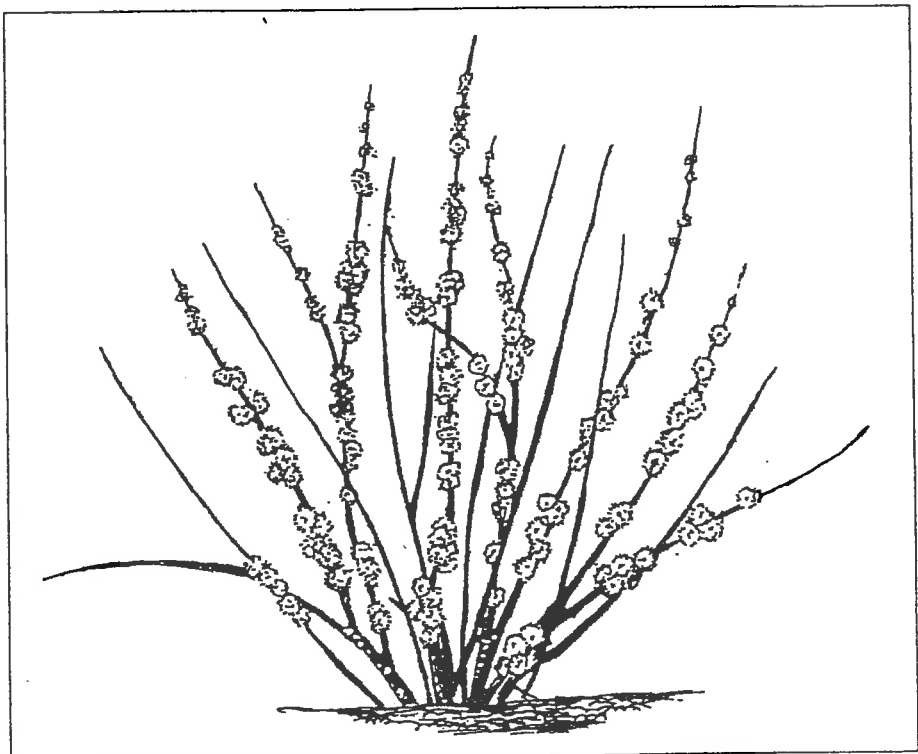

twijgboeiers (meerjarig hout)

Twijgen zijn verhoutte scheuten; deze zijn een tot twee jaar oud (eenjarig hout). De bloei van deze heesters vindt plaats op reeds verhoutte stengels en het tijdstip van bloeien is dan ook in het voorjaar en de zomer (het volgende groeiseizoen).

De bloemknoppen zitten er al voor de winter aan; deze zijn aan het einde van het vorige groeiseizoen gevormd.

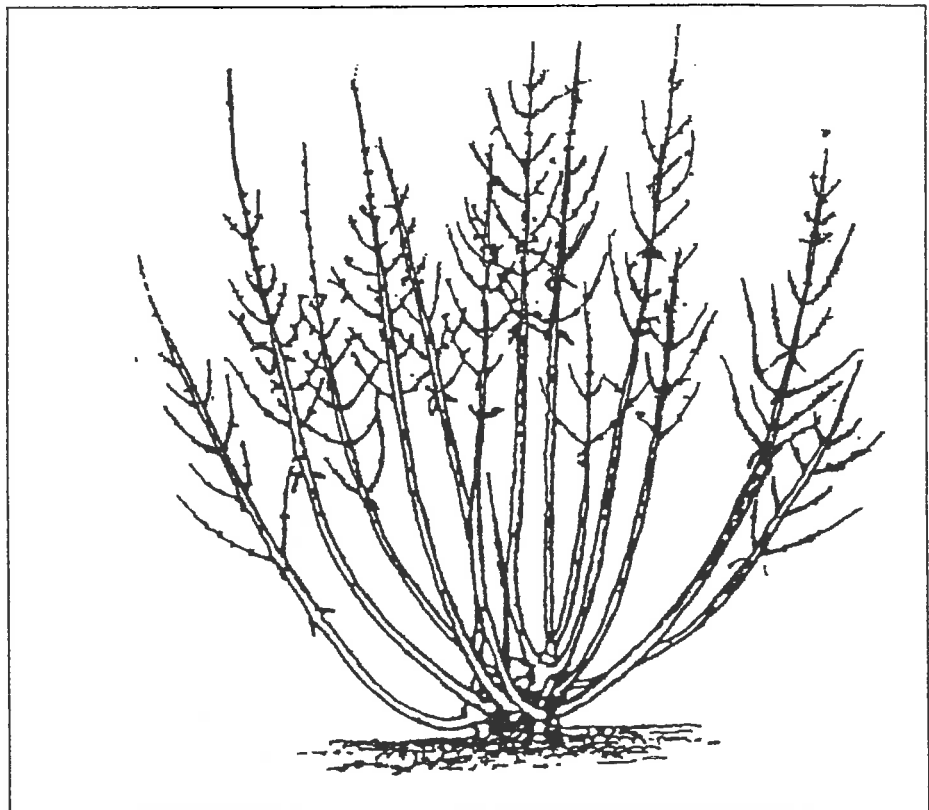
Kerria japonica.
twijgbloeier met voorjaarsboei

Onderscheiden kunnen worden:

twijgbloeiers		snoeiwijze	snoeitijdstip	enkele soorten
voorjaars- bloeiers: groeiperiode + 1 winter oud	De bloemen staan op twijgen die het voorgaande groei seizoen zijn gevormd (of bloemknoppen, of korte zijtwijgen)	uitgebloeide takken na de bloei uitnemen	direkt na de bloei	<i>Forsythia intermedia</i> / <i>Chinees klokje</i> <i>Keria japonica/Ranonkel- struik</i> <i>Ribes sanguineum/Rode ribes</i> <i>Spirea</i> <i>vanhouttei/Spierstruik</i> <i>Prunus triloba/Amandel- boompje</i> <i>Salix caprea 'Pendula' / Treurkatje</i> <i>Cytisus praecox/scoparius / Brem</i>
zomer- bloeiers: groeiperiode + 1 winter + 1 voorjaar oud		wegnemen van oude, afge- dragen takken en eventueel het teveel aan jonge grond- scheuten verwijderen .Valt de bloei op twijgen wat tegen, dan enkele meerjarige takken laten staan	direkt na de bloei Eerder snoeien gaat ten koste van de bloeirijkheid	<i>Deutzia / Bruidsbloem</i> <i>Philadelphus / Boerenjasmijn</i> <i>Weigelia / Weigelia</i>

Forsythia.
twijgbloeiër met
voorjaarsbloei

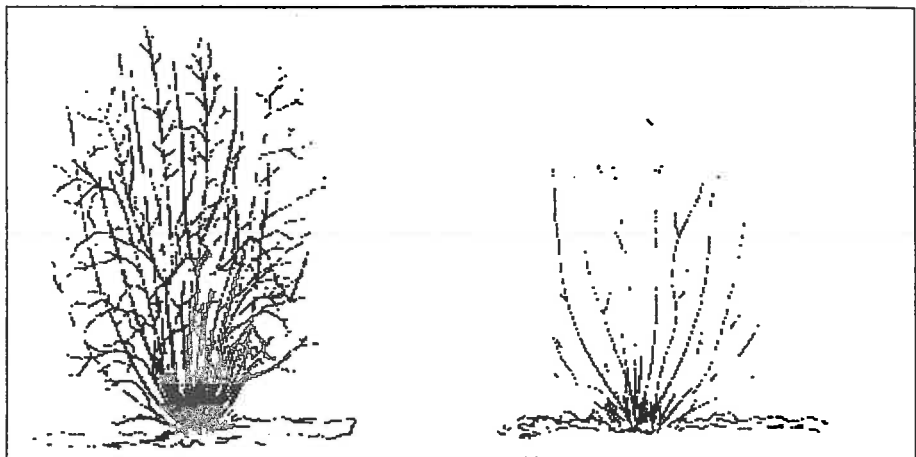
NB:

Door direct na de bloei te snoeien, worden de overgebleven scheuten/takken als gevolg van een betere belichting gestimuleerd tot een betere ontwikkeling.

NB:

Er zijn ook heesters die op oud hout bloeien (3 à 4 jaar oud). Door in deze heesters elk jaar enkele oude takken te laten staan kan men een rijke bloei verwachten. De heester bestaat dan uit scheuten/ eenjarig hout/tweejarig hout en hout van 3 en/of 4 jaar oud.

zomerbloeiërs direct na de bloei snoeien

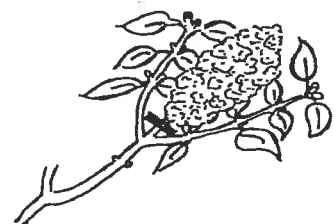
langzaam groeiende heesters

Voordat deze heesters groot zijn is men al enige jaren verder; vandaar dat we aan deze heesters weinig doen.

langzaam groeiende heesters	snoeiwijze	snoeitijdstip	enkele soorten
	wegnemen van dode, zieke of schuurtakken soms een oude tak verwijderen, waardoor een nieuwe tak meer kans krijgt. soms een tak innemen om de groeivorm te verbeteren	kan het hele jaar	<i>Hamamelis / Toverhazelaar</i> <i>Magnolia / Beverboom</i> <i>'Tulpenboom'</i> <i>Syringa/ Sering</i> <i>Cornus kousa / Kornoelje</i>

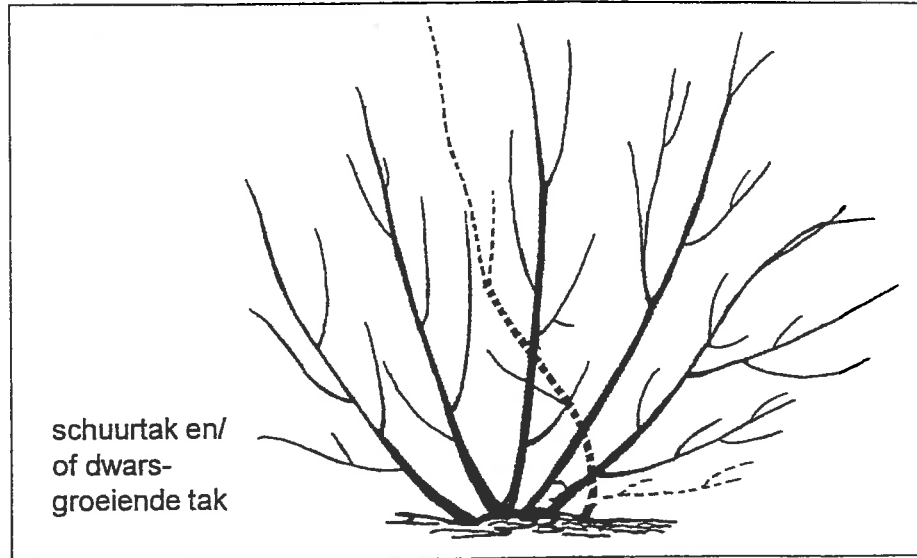
bloem van langzaam groeiende heester

uitgebloeide bloem weghalen

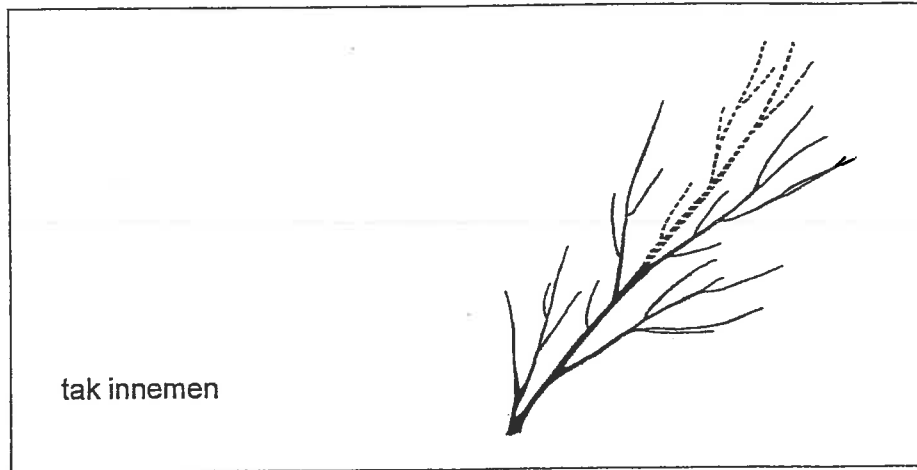

langzaam groeiende heester

tak van langzaam groeiende heester

Overige bladverliezende heesters

overige bladverliezende heesters	snoeiwijze	snoeitijdstip	enkele soorten
	uitlichten	voorjaarssnoei	<i>Berberis thunbergii</i> / zuurbes <i>Cotoneaster</i> / Dwergmispel <i>Cornus</i> / Kornoelje

snoei voor bijzondere doeleinden

Heesters worden niet altijd gekweekt voor de bloemen of bessen. Soms spreken de stengels, de bast of de bladeren meer aan. Heesters, zoals de cultuurvariëteiten van *Cornus alba* of de cultivars met gekleurde twijgen van *Salix alba*, worden geplant om hun mooie gekleurde bast in de winter. Het jonge hout heeft de mooiste kleur. Deze krijgen we bij de krachtige jonge takken die zich vormen bij sterke snoei.

Cornus, Kerria, Rubus en andere heesters, die veel sterk groeiende loten vormen, worden af en toe in maart tot vlak boven de grond ingesnoeid.

Heesters, die deze groei niet vertonen, worden heel anders behandeld. Men laat verscheidene gesteltakken staan en kort de zijtakken zover in, dat het laagste gedeelte van de takken zichtbaar wordt als ze nog jong zijn.

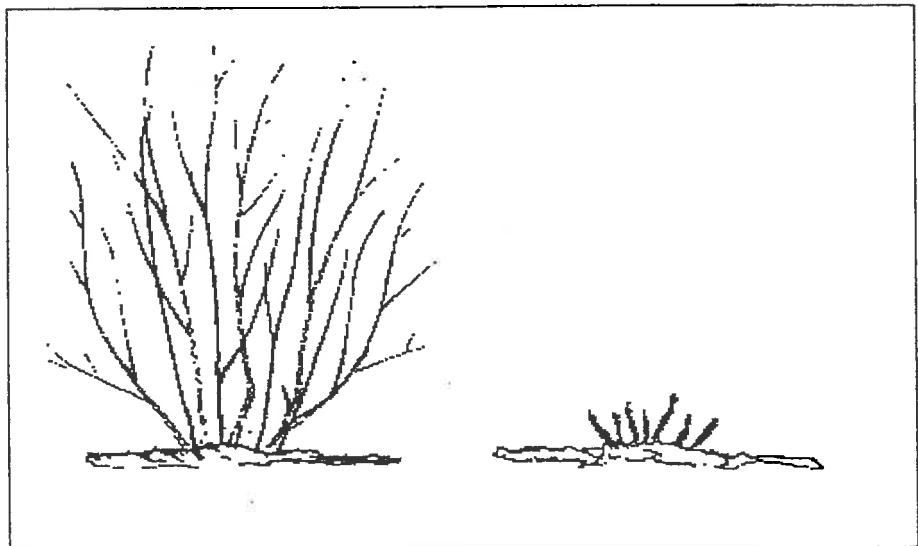
Veel heesters hebben niet alleen in de herfst maar ook zomers mooiere bladeren en/of bloemen. Alleen jonge scheuten dragen het blad; de grootste bladeren zitten aan de sterkste scheuten.

Bladverliezende heesters met bonte, gekleurde of ingesneden bladeren worden soms 's winters sterk teruggesnoeid, bijna tot op de grond of tot op het gestel; ze worden flink bemest.

Zeer sterke snoei kan worden toegepast bij *Ailanthus glandulosa* en *Paulownia tomentosa*. De laatste zal, als hij op deze manier wordt behandeld, grote hartvormige bladeren vormen, soms tot 1 m doorsnede.

Sterke snoei vindt plaats om veel jonge scheuten te verkrijgen met mooi gekleurd hout; hiertoe behoren verscheidene *Cornus*-soorten en wilgen (*Salix*-soorten).

*sterke of zeer sterke snoei
voor een bepaald doel*

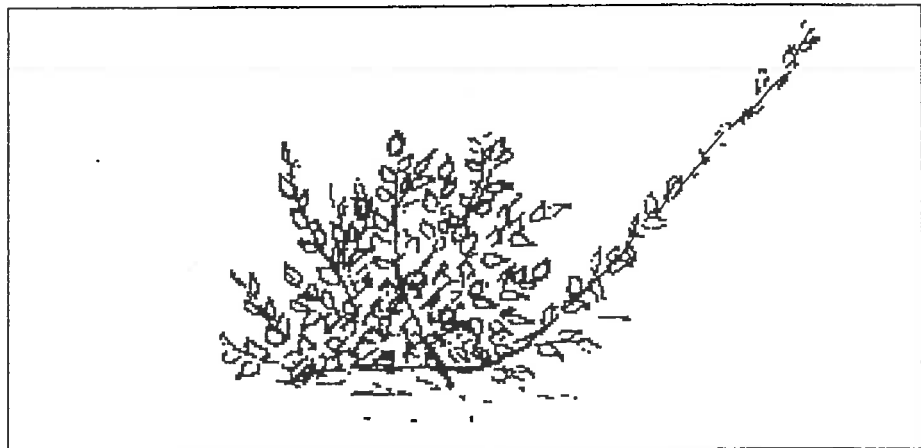

Bladhoudende heesters

Deze zijn aantrekkelijk in de tuin vanwege hun bladeren in de winter. De meeste groenblijvende (bladhoudend in de winter) heesters worden gemakkelijk beschadigd als ze blootgesteld zijn aan koude wind of onderhevig aan langdurige lage temperaturen waarbij de grond gedurende een lange periode bevroren blijft. Dit is waarneembaar aan het afsterven van takken of het verkleuren en het sterven van bladeren. Als groenblijvende struiken ook gehouden worden om hun bloemen, vormen ze de bloemen zonder uitzondering op het éénjarige hout.

bladhoudende heesters	snoeiwijze	snoeitijdstip	enkele soorten
	enkele takken terugnemen (innemen) op een jongere zijtak en/of enkele takken geheel wegnemen Zodanig snoeien dat de uiterlijke vorm behouden blijft (verdekt snoeien)	in april, net voor het begin van de groei bloemhoudende heesters na de bloei snoeien	<i>Ilex / Hulst</i> <i>Buxus / Palmboompje</i> <i>Mahonia</i> <i>Aucuba</i> <i>Prunus</i>

wilde scheut weghalen

Wanneer groenblijvende heesters te groot dreigen te worden, kan men enkele takken terugnemen (innemen) op een jongere zijtak en/of enkele takken geheel wegnemen.

Men moet altijd zo snoeien dat de vorm behouden blijft, en dat men niet kan zien dat er gesnoeid is (verdekt snoeien).

NB: Let op het 'teruglopen' van bonte planten
(b.v. *Elaeagnus pungens* 'Maculata', bonte *Euonymus fortunei*)

Vorstgevoelige planten

Aangezien vorstgevoelige planten gemakkelijk beschadigd raken door vorst, wordt de snoei uitgesteld tot mei, als het gevaar voor vorst verdwenen is. De planten die bloeien op eenjarig hout worden na de bloei gesnoeid. Het snoeien bestaat uit het weghalen van door de winter beschadigde delen, het verwijderen van de uitgebloeide bloeiwijzen en wat uitdunnen.

Kruidachtige planten (b.v. Lavendula, Santoline)

Deze groep ontwikkelt ieder jaar vanuit de basis jonge bloeischeuten. De stengels van vorig jaar worden dan ook voor het uitlopen van de nieuwe scheuten tot aan de basis teruggeknipt.

In veel gevallen wordt dit in het najaar gedaan om de tuin 'netjes' de winter in te laten gaan. Toch is het aan te bevelen de snoei uit te stellen tot het volgende voorjaar, half april.

Het snoeien van rozen

Alle rozen bloeien op scheuten. Deze kunnen voortkomen uit oudere twijgen bij rozen met een meer blijvend gestel (botanische en leirozen) of uit de basis (struikrozen).

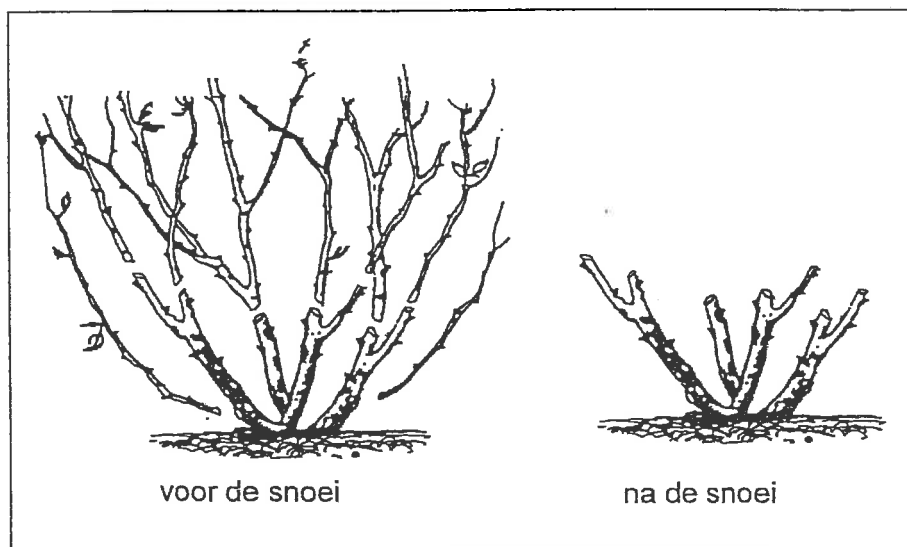
De snoeitijd is voor de verschillende soorten en rassen afhankelijk van de opbouw, functie, hardheid van de twijg en de weersgesteldheid. Bij sommige rassen bloeden de takken na een late snoei. Bij te vroege snoei bestaat de kans dat door late vorst de jonge scheuten worden beschadigd (bij snoei zullen de onderste ogen snel actief worden).

Algemeen kunnen we stellen:

- botanische rozen worden in het winterseizoen gesnoeid
- struikrozen worden na de winterperiode gesnoeid
- leirozen worden direct na de bloei (nazomer) gesnoeid

Struikrozen

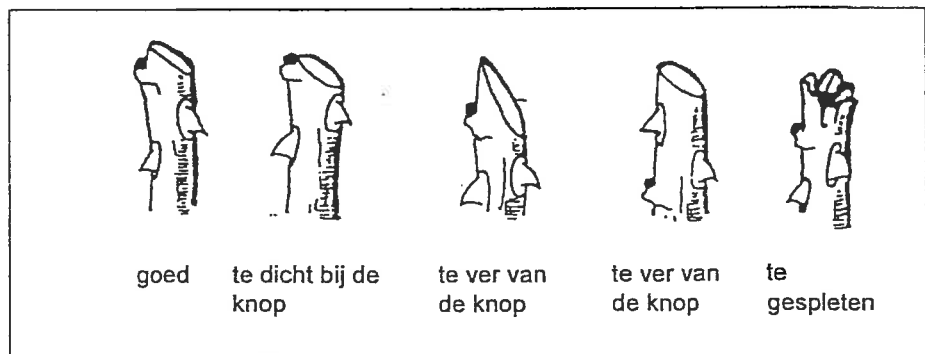
Polyantha's/theehybriden/floribunda rozen zijn allemaal scheutbloeiers.

het snoeien van rozen

struikrozen	snoeiwijze	snoeitijdstip	enkele soorten
voorjaars snoei	dode en te dunne takken wegnemen de overblijvende takken op één buitenoog snoeien (iets boven het oog snoeien om verdrogen te voorkomen) snede iets schuin maken (de schuine zijde aan de andere zijde van het bovenste oog)	eind maart de rozen worden van hun winterdek ontdaan (aanaarden) hierna snoeien	<i>Grootbloemige variëteiten:</i> <i>Peace</i> <i>Queen Elisabeth</i> <i>Pink showers</i> <i>Prima ballerina</i> <i>Prins Claus</i> <i>Trosrozen:</i> <i>Amsterdam</i> <i>Algold</i> <i>Fanal</i> <i>Montana</i> <i>Schneewittchen</i>
	sterk groeiende soorten	op 3-5 ogen terug snoeien	
	zwak groeiende soorten	op 1-3 ogen terug snoeien	
	miniaturrozen	zéér kort terug snoeien	
zomersnoei	bloem	uitgebloemde bloemen regelmatig wegnippen (verlengt de bloeiperiode) diep wegnippen tot 1e vijfblad (voorkomt vruchtzetting en bevordert herbloei)	nadat de bloei is begonnen
	opslag van de onderstam	niét bij de grond afknippen (dit bevordert knopvorming op de wilde scheut, waardoor juist meer scheuten terugkomen) wél: de grond rond de wilde scheut verwijderen en het begin van de scheut opzoeken. Met een forse ruk naar beneden de scheut van de onderstam trekken	
wintersnoei	veetheidsfactor voor de winterperiode)	op ongeveer kniehoogte afknippen; hierdoor is het beeld van het vak éénvormig, het inbrengen van organische mest en onderspitten gaat makkelijker en er ontstaat ruimte voor aanaarden	eind oktober/november

het juist boven een knop snoeien

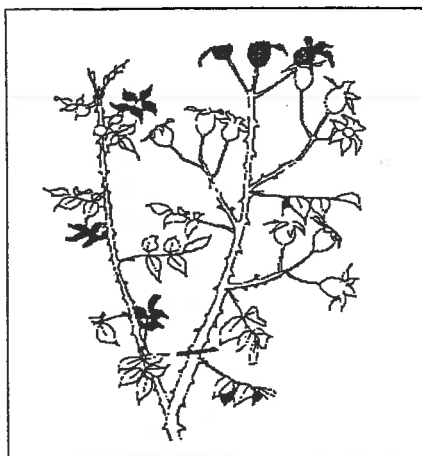
Botanische rozen

Het snoeien van botanische rozen kan hier slechts in grote lijnen worden aangegeven. Het is daarom eenvoudiger om een duidelijk snoeischema voor polyantha-, thee- of floribundarozen te geven.

Als algemene richtlijn kan gesteld worden: zorg er voor dat licht en lucht in voldoende mate de struik kunnen binnendringen. Dit betekent dus: oud hout en dood hout tijdig verwijderen = uitlichten.

De in Nederland veelvuldig toegepaste methode om takken tot de helft of éénderde van hun lengte terug te knippen is minder geschikt. Wanneer diep wordt teruggesnoeid, ontstaan één of enkele krachtig groeiende scheuten, waardoor de habitus van de struik beter wordt.

Een aantal botanische rozen wordt tegenwoordig minder vakbekwaam gesnoeid. In verband met de hoge kosten verbonden aan de snoei worden vooral grote vakken nogal eens gemaaid met een klepelmaaier of een messenbalk. Dit komt de planten niet ten goede; er ontstaat veel schade door verdrogen en er is meer kans op schimmelaantastingen.

botanische rozen	snoeiwijze	snoeitijdstip	enkele soorten
bloeiend met korte scheuten op de twijgen (veelal bodembedekkende rozen)	niet ieder jaar terugknippen, maar b.v. iedere 2 jaar en dan helemaal afknippen of uitlichten	maart/april	<i>Rosa rugosa</i> - 'Fleurette' - 'Fair play' - 'Smarty' - 'Red Ballerina' - 'Yesterday' - 'Mozart' - 'New Face'
bloeiend op scheuten	vlak boven de grond snoeien	maart	<i>Rosa rugosa</i>
bloeiend op de twijgen	uitgebloeide takken bij de grond wegsnoeien, grondscheuten handhaven	wordt bepaald door de bottels: vanaf januari - april	<i>Rosa moyesi</i> - <i>multiflora</i> - <i>glauca</i> - <i>pipinellifolia</i>
met 'mooie' doorns	als struikrozen op 4-5 ogen	maart	<i>Rosa omeinensis</i> - 'Pteracantha' (heeft grote 'gevleugelde' doorns)
	vlak boven de grond snoeien	maart	<i>Rosa nitida</i> (bruine doorns op de scheuten)

Het snoeien van hagen

Binnen de beplantingsvorm van hagen kunnen veel soorten beplantingen voorkomen die vooral streekgebonden zijn. Het zijn vaak 1 of 2-rijige beplantingen.

Men onderscheidt:

- Meidoornhagen en hagen langs de grote rivieren en in Zeeland.
- Elzenhagen in Zuidoost-Friesland en in de Langstraat.
- Geschoren hagen van meidoorn, beuk of liguster langs erven en tuinen.
- vrijuitgroeïende hagen van struiksoorten als meidoorn, kornoelje, Gelderse roos en sleedoorn.
- losgroeïende hagen als berberis, potentilla.

In dit verband worden drie typen hagen onderscheiden:

De strak geschoren haag

De voor hagen meest gebruikte soorten zijn:

- liguster en hulst (struiken)
- meidoorn en veldesdoorn (boomvormende struiken)
- haagbeuk en beuk (bomen)
- Taxus, Thuja en Chamaecyparis (coniferen) worden ook wel als haag toegepast

Een geschoren haag is een beplantingsvorm waarbij struiken, boomvormende struiken of bomen (meestal van dezelfde soort) op zeer korte afstand van elkaar (15-75 cm) in één of twee rijen geplant zijn.

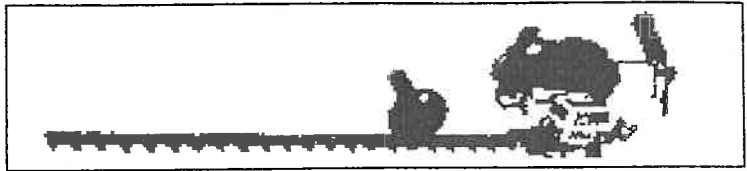
De geschoren haag is bij uitstek geschikt om een lage, dichte sluiting te realiseren op een zeer beperkte ruimte.

□

Snoeiwijze:

Geschoren hagen kunnen alleen in deze vorm blijven bestaan als de bomen of struiken waaruit ze zijn opgebouwd van jongs af aan en met regelmatige tussenpozen in een bepaalde vorm geschoren worden.

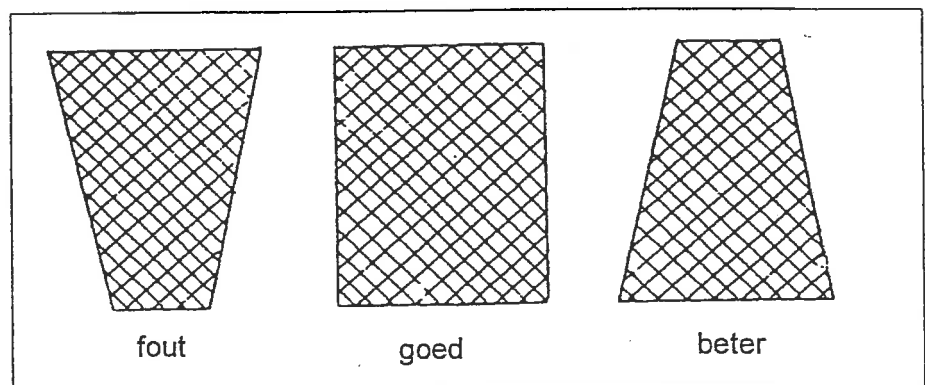
- Om een goed gevormde haag te krijgen dient men de planten op jonge leeftijd ongeveer drie keer per jaar te knippen. Oudere gevormde hagen kunnen met één à twee keer per jaar toe.
- Strakke hagen worden geknipt met een heggeschaar of met de elektrische schaar.

- Groenblijvende hagen als hulst en laurier worden met een snoeischaar geknipt.
- Van de haag worden eerst de beide zijkanten geknipt en daarna de bovenzijde. Bij het knippen van de zijkanten moet men achter de schaar staan en de zijkanten worden van onderen naar boven knippen. Na het knippen van de bovenzijde afgeknipte takjes wegemen, daarna "bijknippen".
- Een goed gevormde haag dient van onderen breder te zijn dan van boven.
- Te laat, te weinig en niet goed gesnoeide hagen worden van onderen kaal.
- Wil men een zuiver strakke haag dan verdient het aanbeveling om een lijn op de juiste hoogte goed strak te spannen en daarboven de haag af te knippen.

Snoeitijdstip:

- jonge hagen
hierbij begint men in juni met het knippen en herhaalt dit om de zes á zeven weken.

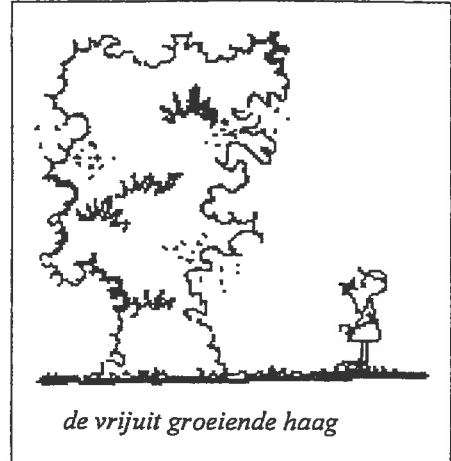
de snoeiwijze van een strakgeschoren haag

- oudere hagen
deze worden één- of tweemaal per jaar geknipt en de beste tijd om te snoeien is juli/augustus, wanneer de hoofdgroei van dat jaar voorbij is.

De (vrij) uitgroeïende haag

Zodra strakke hagen niet meer geknipt worden, nemen de natuurlijke processen weer de overhand. Bomen nemen hun 'boomvorm' weer aan als de haag niet meer wordt gesnoeid. De struiken groeien uit; de beplantingsvorm die dan ontstaat noem je een vrij uitgroeïende haag. Voor wat betreft het beheer is een vrij uitgroeïende haag te vergelijken met de struikenrij.

Snoeiwijze:

In deze objecten is scheren met de maaibalk, de maaikorf of de klepelmaaier te overwegen.

Snoeitijdstip:

Voor het snoeien met de bovengenoemde machines zijn de beste tijdstippen de maanden mei en augustus. Voor een camping is die periode minder geschikt in verband met de bezetting van de plaatsen, dus zal er later in het seizoen geknipt moeten worden. Het resultaat hiervan is — afhankelijk van de soort — redelijk. Het levert wel gedurende enkele weken een wat slordig beeld op. Of men zal in veel gevallen niets doen, maar dan is er dus erg veel ruimte nodig om de haag ongestoord te kunnen laten uitgroeien.

De losgroeïende haag

Berberis thunbergii
Berberis thunbergii 'Atropurpurea'
Potentilla fruticosa

Snoeiwijze/snoeitijdstip:

Deze hagen worden als bladverliezende heesters gesnoeid.